

Regeringens proposition

1982/83: 139

om likvidation av aktiebolag m. m.;

beslutad den 17 mars 1983.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovannämnda dag.

På regeringens vägnar

OLOF PALME.

OVE RAINER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en skärpning av aktiebolagslagens bestämmelser om skyldighet för ett aktiebolag att träda i likvidation då aktiekapitalet delvis har gått förlorat.

Vidare föreslås en ändring i aktiebolagslagen som innebär att likvidatorer i ett aktiebolag alltid skall utses av domstol.

Slutligen föreslås en särskild lag som ålägger aktiebolagen att före utgången av juni 1984 för registrering anmäla personnummer och postadress för sådana bolagsfunktionärer som har registrerats före den 1 januari 1977. Syftet med lagstiftningen är att göra det lättare att söka på person i bolagsregistret.

Ändringarna i aktiebolagslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1984. Den nya lagen om viss uppgiftsskyldighet för aktiebolag föreslås träda i kraft två veckor efter det att lagen har utkommit i Svensk författningssamling.

1 Förslag till

Lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385)

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 2, 7 och 17 §§ aktiebolagslagen (1975: 1385)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

2 §²

Det åligger styrelsen att ofördröjligen upprätta en särskild balansräkning så snart det finns skäl att anta att bolagets eget kapital understiger *en tredjedel* av det registrerade aktiekapitalet. Visar balansräkningen att så är fallet, skall styrelsen snarast möjligt till bolagsstämma hänskjuta fråga om bolaget skall träda i likvidation. Godkänns ej på *ordinarie* bolagsstämma *under nästföljande räkenskapsår* balansräkning avseende ställningen vid tiden för stämman som utvisar att det egna kapitalet uppgår till *hälften* av det registrerade aktiekapitalet, skall styrelsen, om ej bolagsstämman beslutar att bolaget skall träda i likvidation, hos rätten ansöka att bolaget försätts i likvidation. Sådan ansökan kan även göras av styrelseledamot, verkställande direktör, revisor eller aktieägare.

Görs ansökan enligt första stycket, förordnar rätten att bolaget skall träda i likvidation, om ej under ärendets handläggning i tingsrätten *styrkes* att balansräkning utvisande att bolagets eget kapital uppgår till *hälften* av det registrerade aktiekapitalet blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämma.

Det åligger styrelsen att ofördröjligen upprätta en särskild balansräkning så snart det finns skäl att anta att bolagets eget kapital understiger *hälften* av det registrerade aktiekapitalet. Visar balansräkningen att så är fallet, skall styrelsen snarast möjligt till bolagsstämma hänskjuta fråga om bolaget skall träda i likvidation. Godkänns ej på bolagsstämma *inom åtta månader efter hänskjutandet* balansräkning avseende ställningen vid tiden för stämman som utvisar att det egna kapitalet uppgår till det registrerade aktiekapitalet, skall styrelsen, om ej bolagsstämman beslutar att bolaget skall träda i likvidation, hos rätten ansöka att bolaget försätts i likvidation. Sådan ansökan kan även göras av styrelseledamot, verkställande direktör, revisor eller aktieägare.

Görs ansökan enligt första stycket, förordnar rätten att bolaget skall träda i likvidation, om *det* ej under ärendets handläggning i tingsrätten *styrks* att balansräkning utvisande att bolagets eget kapital uppgår till det registrerade aktiekapitalet blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämma.

Vid beräkningen av det egna kapitalets storlek skall inom linjen tilläggas en post utvisande den ökning av tillgångarnas sammanlagda värde som skulle följa, om de redovisades till försäljningsvärdet med avdrag för försäljningskostnaderna. Beträffande sådana anläggningstillgångar som undergår fortlöpande värdeminskning gäller dock att de tas upp till an-

¹ Lagen omtryckt 1982: 739.

² Senaste lydelse enligt prop. 1982/83: 94.

Nuvarande lydelse

skaffningsvärdet minskat med erforderliga avskrivningar och nedskrivningar, om därigenom erhålls ett högre värde. Vidare skall vid beräkningen hänsyn inte tas till skuld på grund av statligt stöd för vilket återbetalnings-skyldigheten är beroende av bolagets ekonomiska ställning, om stödet – för det fall att bolaget försätts i konkurs eller träder i likvidation – skall återbetalas först sedan övriga skulder till fullo betalats.

Underlåter styrelseledamöterna att fullgöra vad som åligger dem enligt första stycket, svarar de och andra som med vetskap härom handlar på bolagets vägnar solidariskt för bolagets uppkommande förbindelser. Sådant ansvar inträder även för aktieägare som, när likvidationsplikt föreligger enligt första stycket tredje meningen, med vetskap härom deltar i beslut att fortsätta bolagets verksamhet. Den ansvarighet som det nu är fråga om gäller dock ej för förbindelser som uppkommer sedan likvidationsfrågan hänskjutits till rättens prövning eller sedan en balansräkning, som utvisar att bolagets eget kapital uppgår till hälften av det registrerade aktiekapitalet, blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämma.

Föreslagen lydelse

Underlåter styrelseledamöterna att fullgöra vad som åligger dem enligt första stycket, svarar de och andra som med vetskap härom handlar på bolagets vägnar solidariskt för bolagets uppkommande förbindelser. Sådant ansvar inträder även för aktieägare som, när likvidationsplikt föreligger enligt första stycket tredje meningen, med vetskap härom deltar i beslut att fortsätta bolagets verksamhet. Den ansvarighet som det nu är fråga om gäller dock ej för förbindelser som uppkommer sedan likvidationsfrågan hänskjutits till rättens prövning eller sedan en balansräkning, som utvisar att bolagets eget kapital uppgår till det registrerade aktiekapitalet, blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämma.

7 §

Bolagsstämma eller domstol, som fattar beslut att bolaget skall träda i likvidation, skall samtidigt utse en eller flera likvidatorer. I bolagsordningen kan föreskrivas att därjämte en eller flera likvidatorer skall tillsättas i annan ordning. Likvidator träder i styrelsens och verkställande direktörs ställe och har i uppgift att genomföra likvidationen.

När bolagsstämman har fattat beslut om likvidation skall detta genom stämmans försorg genast anmälas till rätten och denna skall därefter utan dröjsmål utse en eller flera likvidatorer. Domstol som fattar beslut att bolaget skall träda i likvidation skall samtidigt utse en eller flera likvidatorer. Likvidator träder i styrelsens och verkställande direktörs ställe och har i uppgift att genomföra likvidationen.

Saknar aktiebolag, som trätt i likvidation, till registret anmäld behörig likvidator, skall rätten förordna en eller flera likvidatorer efter anmälan av registreringsmyndigheten eller ansökan av aktieägare, borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att någon finnes som kan företräda bolaget.

Likvidatorerna skall genast anmäla likvidationsbeslutet för registrering.

Likvidatorerna skall genast för registrering anmäla beslut om likvidation och förordnande av likvidator.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Bestämmelserna i denna lag om styrelse och styrelseledamöter äger motsvarande tillämpning på likvidator, i den mån ej annat följer av detta kapitel.

Uppdrag att vara revisor upphör icke genom att bolaget träder i likvidation. Bestämmelserna i 10 kap. äger tillämpning under likvidation. Revisionsberättelsen skall innehålla uttalande huruvida enligt revisorernas mening likvidation onödigt fördröjes.

17 §

Har bolaget trätt i likvidation på grund av bolagsstämman beslut eller, i fall som avses i 2 §, på grund av rättens beslut, kan stämman sedan revisorerna avgivit yttrande besluta att likvidationen skall upphöra och bolagets verksamhet återupptas. Sådant beslut får dock ej fattas, om likvidationsanledning på grund av denna lag eller bolagsordningen föreligger eller om bolagets eget kapital beräknat enligt 2 § tredje stycket ej uppgår till *hälften* av det registrerade aktiekapitalet eller om utskiftning ägt rum.

Har bolaget trätt i likvidation på grund av bolagsstämman beslut eller, i fall som avses i 2 §, på grund av rättens beslut, kan stämman sedan revisorerna avgivit yttrande besluta att likvidationen skall upphöra och bolagets verksamhet återupptas. Sådant beslut får dock ej fattas, om likvidationsanledning på grund av denna lag eller bolagsordningen föreligger eller om bolagets eget kapital beräknat enligt 2 § tredje stycket ej uppgår till det registrerade aktiekapitalet eller om utskiftning ägt rum.

När beslut enligt första stycket fattas, skall samtidigt väljas styrelse.

Bolagsstämmans beslut om likvidationens upphörande och val av styrelse skall av likvidatorerna genast anmälas för registrering. Beslutet får ej verkställas förrän registrering skett.

Om likvidationsbeslut som avses i 1–4 §§ blivit upphävt genom domstols lagakraftätagande dom eller beslut, skall likvidatorerna genast göra anmälan därom för registrering samt kalla till bolagsstämman för val av styrelse.

När likvidation upphört enligt denna paragraf, äger 14 § motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

2 Förslag till

Lag om viss uppgiftsskyldighet för aktiebolag

Härigenom föreskrivs följande.

Aktiebolag skall före utgången av juni 1984 till registreringsmyndigheten för registrering anmäla postadress och personnummer för styrelseledamot, verkställande direktör och suppleant samt firmatecknare, om anmälan för registrering av dessa uppgifter inte har skett tidigare.

Registreringsmyndigheten kan vid vite förelägga verkställande direktören eller styrelseledamot att fullgöra skyldigheten enligt första stycket.

Följs inte föreläggandet kan registreringsmyndigheten döma ut vitet.
Registreringar enligt denna lag behöver inte kungöras.

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-03-03

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Petersson, Rainer, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg.

Föredragande: statsrådet Rainer

Lagrådsremiss om likvidation av aktiebolag m. m.

1 Inledning

Enligt aktiebolagslagen (1975: 1385) kan ett aktiebolag bli skyldigt att träda i likvidation då aktiekapitalet delvis har gått förlorat. Riksdagen har i december 1982 uttalat att starka skäl talar för att en skärpning av dessa likvidationsbestämmelser kommer till stånd och att förslag till erforderliga ändringar i bestämmelserna snarast bör föreläggas riksdagen (LU 1982/83: 16, rskr 89).

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har i en promemoria (BRÅ PM 1980: 1) om likvidationsförfarandet enligt aktiebolagslagen bl. a. föreslagit att likvidator i aktiebolag alltid skall utses av domstol. Förslaget har inte genomförts (se prop. 1980/81: 146 s. 15 och LU 1980/81: 28 s. 9 och 24).

BRÅ har vidare i en skrivelse den 4 november 1981 till handelsdepartementet tagit upp frågan om möjligheten att söka på person i det datorbase-rade aktiebolagsregister som nu är under uppbyggnad hos patent- och registreringsverket. Skrivelsen har överlämnats till justitiedepartementet.

Under ärendets beredning har kontakt hållits med företrädare för de danska, finländska och norska justitiedepartementen samt det danska in-dustridepartementet.

2 Allmän motivering

2.1 Tvångslikvidation

Enligt 1910 års aktiebolagslag skulle ett aktiebolag träda i likvidation, om aktiekapitalet enligt upprättad likvidationsbalansräkning gått förlorat med två tredjedelar och bristen inte blivit fylld inom tre månader efter det att bolagsstämman fått meddelande om förlusten.

På motsvarande sätt ålåg det enligt 1944 års aktiebolagslag styrelsen och verkställande direktören att upprätta en särskild likvidationsbalansräkning när det fanns anledning att misstänka att aktiekapitalet gått förlorat med två tredjedelar. Visade det sig att bristen i aktiekapitalet översteg två tredjedelar, skulle bolagsstämma utlysas för prövning av balansräkningen och av frågan om bolaget skulle träda i likvidation. Bolagsstämman kunde då antingen besluta om likvidation eller också ordna så att hela bristen täcktes genom kapitaltillskott eller genom nedsättning av aktiekapitalet. Detta måste i så fall ske inom fyra månader efter det att likvidationsbalansräkningen framlades för stämman. När fyramånadersfristen gått ut kunde ansökan om tvångslikvidation göras hos rätten.

1975 års aktiebolagslag (ABL) innehåller i förhållande till 1944 års lag vissa uppmjukningar i reglerna om tvångslikvidation. I 13 kap 2 § ABL behålls utgångspunkten för tvångslikvidationsreglerna, nämligen att aktiekapitalet har gått förlorat med två tredjedelar. Det åligger styrelsen i sådant fall att snarast möjligt till bolagsstämma hänskjuta frågan om bolagets trädande i likvidation. Beslutar stämman inte om likvidation, får bolaget respit till ordinarie bolagsstämma under nästföljande räkenskapsår. Godkänns inte vid denna stämman en balansräkning som visar att det egna kapitalet – eventuellt efter nedsättning av aktiekapitalet – uppgår till halva aktiekapitalet skall styrelsen, om stämman inte har fattat likvidationsbeslut, ge in ansökan till rätten om tvångslikvidation. Bolaget kan undgå beslut om tvångslikvidation genom att under ärendets handläggning visa att likvidationsanledningen har upphört. Styrelseledamöterna och i viss utsträckning aktieägarna blir solidariskt ansvariga för bolagets förpliktelser, om styrelsen underlåter att ansöka om likvidation när sådan skyldighet föreligger.

ABL:s regler om tvångslikvidation vid förlust av aktiekapital innebär en försvagning av borgenärsskyddet i förhållande till äldre lagstiftning på området. Som framgår av vad jag nyss har sagt är således i ABL tidsfristen för bolagsstämman att besluta om likvidation inte som enligt 1944 års aktiebolagslag fyra månader utan satt i relation till nästföljande räkenskapsår, vilket i praktiken kan innebära en frist på mer än ett år. Dessutom räcker det med att halva aktiekapitalet är täckt. Som skäl för dessa sänkta krav på anskaffning av nytt kapital vid förlust av aktiekapital hänvisade föredragande statsrådet främst till svårigheter att inom kort tid täcka hela bristen i ett aktiekapital och till de ogynnsamma effekterna av en likvidation för kapitalägare och anställda i företaget (se prop. 1975: 103 s. 218).

I BRÅ:s promemoria (BRÅ PM 1979: 5) Aktiebolagslagen – förstärkt skydd för det bundna kapitalet föreslogs bl. a. att ett bolag som har förlorat mer än två tredjedelar av aktiekapitalet skall vara skyldigt att inom viss tid förete full täckning av aktiekapitalet för att undgå skyldighet att träda i likvidation. I samband med förslag till vissa ändringar i ABL år 1980 förklarade emellertid föredragande statsrådet att han i huvudsak delade

den bedömning av frågan om täckning av förlorat aktiekapital som gjordes vid ABL:s tillkomst år 1975 och att han därför inte var beredd att tillstyrka promemoriaförslaget (prop. 1979/80: 143 s. 87; se även LU 1980/81: 4).

Lagutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända betänkande LU 1982/83: 16 (s. 31) att det inte kan anses försvarligt att ett aktiebolag under en följd av år får driva verksamhet trots att aktiekapitalet saknar full täckning. I första hand bör reglerna ändras så att skyldigheten att upprätta likvidationsbalansräkning inträder när mer än halva aktiekapitalet gått förlorat. Vidare bör tidsfristen för bolagsstämman att besluta om likvidation förkortas till fyra månader. Utskottet ansåg vidare att inte något bolag bör få fortsätta sin verksamhet i fall då det egna kapitalet understiger den lagstadgade minimigränsen för aktiekapitalet. För aktiebolag med 50 000 kr. eller strax däröver i aktiekapital innebär detta i princip ett krav på täckning av hela förlusten inom fyra månader efter det att likvidationsbalansräkningen upprättades. Även när det gäller bolag med större aktiekapital kan det enligt utskottet med fog hävdas att hela förlusten bör täckas inom en kortare tid. Som närmare utvecklades under förarbetena till ABL kan emellertid ett sådant krav vara alltför strängt med hänsyn bl. a. till sysselsättningspolitiska intressen. Enligt utskottets mening får det ankomma på regeringen att närmare överväga hur stora krav på täckning av förlusten som bör ställas och vilka tidsfrister som skall gälla.

För egen del gör jag följande bedömning när det gäller frågan om likvidationsskyldighet vid förlust av aktiekapital.

När aktiebolagsformen används har aktieägarna inte något personligt ansvar för bolagets förbindelser. Reglerna om aktiekapitalet är här avsedda att ersätta bestämmelserna om personligt ansvar i andra företagsformer. Om en företagare inte är beredd eller i stånd att vidmakthålla aktiekapitalet i sitt bolag bör han därför enligt min uppfattning i princip vara hänvisad till sådana verksamhetsformer där han svarar personligen för företagets förbindelser.

Vid tillkomsten av ABL:s regler om täckning av brist i aktiekapital hänvisade man, som tidigare nämnts, främst till svårigheterna att inom kort tid täcka hela bristen i ett aktiekapital och till de ogynsamma effekterna av en likvidation för kapitalägare och anställda i företaget. I och för sig har jag förståelse för dessa argument. Förutsättningarna har emellertid enligt min uppfattning radikalt ändrats under senare år. Framför allt har den ekonomiska brottsligheten tilltagit med därav följande förluster för det allmänna och skador för enskilda. Denna brottslighet måste angripas med all kraft och med åtgärder på bred front. Erfarenheterna visar att ekonomisk brottslighet ofta kommer till stånd med hjälp av aktiebolag som har otillräckligt eget kapital. En skärpning av reglerna om tvångslikvidation vid kapitalförlust är därför ett sätt att försvåra förutsättningarna för sådan brottslighet. Jag föreslår därför en skärpning av ifrågavarande regler.

När det gäller utformningen av reglerna delar jag till en början uppfatt-

ningen att skyldighet att upprätta likvidationsbalansräkning bör inträda när mera än halva aktiekapitalet har gått förlorat och att åtminstone i fråga om 50 000-kronorsbolag hela förlusten bör täckas inom en kortare tid efter det att likvidationsbalansräkningen har upprättats. Tidsfristen för förlusttäckningen bör enligt min mening fastställas till åtta månader.

Av hänsyn till olika borgenärsgrupper är det enligt min uppfattning inte försvarligt att ett bolag, vare sig det är stort eller litet, under mer än en kortare tid framträder i aktiebolagsregistret med ett aktiekapital som saknar täckning. Även när det gäller bolag med betydligt större registrerat aktiekapital än 50 000 kr. delar jag därför uppfattningen att hela förlusten bör täckas inom en kortare tid. Jag kan över huvud taget inte finna skäl för att i fråga om dessa bolag ge likvidationsreglerna ett annat innehåll än då det gäller 50 000-kronorsbolag. Saken skulle ställa sig annorlunda, om tvångslikvidation kunde undgås endast genom kapitaltillskott. Jag vill emellertid understryka att likvidationstvånget också kan undvikas genom en nedsättning av aktiekapitalet för täckning av förlust. Ett beslut om sådan nedsättning skall fattas av bolagsstämman och anmälas för registrering. Aktiekapitalet betraktas som nedsatt i och med registreringen. Innan tre år har förflutit från registreringen får vinstutdelning beslutas endast om rätten ger tillstånd därtill eller om aktiekapitalet har ökats med minst nedsättningsbeloppet (se 6 kap. 5 § ABL). Nedsättningen innebär att man genom en bokföringsåtgärd uppnår överensstämmelse mellan det egna kapitalet och det registrerade aktiekapitalet. Jag kan inte finna att denna åtgärd kan leda till några väsentliga negativa konsekvenser då det gäller sysselsättningspolitiska eller andra beaktansvärda intressen.

Jag föreslår alltså samma skärpning av likvidationsbestämmelserna för alla aktiebolag.

2.2 Utseende av likvidator

Bestämmelser om likvidation av aktiebolag finns i 13 kap. ABL. Likvidationen har till syfte att realisera bolagets tillgångar. Skulderna betalas och de överskjutande tillgångarna fördelas bland aktieägarna. Ett aktiebolag kan träda i likvidation frivilligt, helt enkelt därför att aktieägarna inte vill fortsätta verksamheten. Det är då bolagsstämman som beslutar om likvidationen. I vissa fall föreskrivs emellertid att ett bolag skall träda i likvidation, oavsett om aktieägarna vill det eller ej. Om inte bolagsstämman i dessa fall beslutar om likvidation, ankommer det på rätten att fatta ett sådant beslut. Då rätten beslutar om likvidation talar man om tvångslikvidation. De vanligast förekommande fallen av tvångslikvidation är att bolaget saknar till bolagsregistret anmäld behörig styrelse eller att bolaget inte har sänt in årsredovisning för något av de senaste två räkenskapsåren. Ett annat fall av tvångslikvidation är det tidigare berörda fallet att bolagets eget kapital till viss del gått förlorat (se avsnitt 2.1). Rätten beslutar om

tvångslikvidation på ansökan av exempelvis en aktieägare eller en borgenär eller efter anmälan av patent- och registreringsverket.

En bolagsstämma eller domstol som beslutar att ett aktiebolag skall träda i likvidation skall samtidigt utse en eller flera likvidatorer. Under likvidationen träder likvidatorerna i styrelsens och den verkställande direktörens ställe.

När ett bolag har trätt i likvidation skall bolagsledningen genast avge redovisning för sin förvaltning av bolagets angelägenheter för tiden fram till beslutet om likvidation. Likvidatorerna å sin sida skall gå igenom bolagets ställning och skaffa sig uppgifter om dess tillgångar och skulder. Kallelse på bolagets okända borgenärer skall ske. Likvidatorerna skall så snart det kan ske förvandla bolagets egendom till pengar, i den mån det behövs för likvidationen, samt betala bolagets skulder. Därefter skall likvidatorerna skifta bolagets behållna tillgångar mellan aktieägarna. När likvidatorerna har fullgjort sitt uppdrag och lagt fram sin slutredovisning på en bolagsstämma, är bolaget upplöst.

Om likvidatorerna finner att bolaget är på obestånd och inte kan betala likvidationskostnaderna, skall de ansöka om att bolaget försätts i konkurs.

För en likvidator gäller enligt ABL samma kvalifikationskrav som för en styrelseledamot. Det innebär att likvidatorn skall vara svensk medborgare och bosatt i Sverige. Dispens kan emellertid erhållas från dessa krav. Vidare får en likvidator inte vara omyndig eller i konkurs. Av konkurslagen följer dessutom att en likvidator, lika litet som en styrelseledamot, får vara underkastad näringsförbud.

Som jag har nämnt i inledningen har BRÅ i en promemoria om likvidationsförfarandet enligt aktiebolagslagen föreslagit att likvidator alltid skall utses av domstol. Förslaget har inte genomförts (se prop. 1980/81: 146 s. 15 och LU 1980/81: 28 s. 9 och 24).

Av min redogörelse för gällande rätt framgår att ABL utöver de formella kraven på svenskt medborgarskap m.m. inte uppställer några särskilda kompetenskrav för att en person skall kunna utses till likvidator. Lagen kräver inte heller att likvidatorn skall inta en oberoende ställning i förhållande till bolagets ägare och tidigare ledning. Jag vill i detta sammanhang erinra om att det i första hand alltid är möjligt för bolagsstämman att besluta om likvidation och utse likvidator. Detta gäller alltså även då det är fråga om en situation där förutsättningarna för tvångslikvidation är för handen.

Hur en likvidation genomförs är självfallet ofta av stor betydelse för bolagets borgenärer. Från borgenärssynpunkt är det därför väsentligt att likvidatorn är en sakkunnig och i övrigt lämplig person som står fri i förhållande till bolagets ägare och tidigare ledning. Med hänsyn härtill kan det övervägas att föra in särskilda kompetenskrav i ABL. Detta skulle emellertid enligt min mening utgöra en stelbent lösning och det är också osäkert hur långt den skulle leda. En bättre ordning är att rätten alltid skall

utse likvidator. Härmed får man enligt min uppfattning tillräckliga garantier för att endast lämpliga personer utses för uppdraget. I de fall där rätten redan nu tillsätter likvidator utses också nästan undantagslöst personer som fyller de högt ställda kvalifikationer som gäller för konkursförvaltare (se 44 § konkurslagen, 1921:225).

Jag föreslår alltså att likvidatorer i aktiebolag alltid skall utses av rätten. I specialmotiveringen återkommer jag till frågan om den nya bestämmelsens närmare innebörd.

2.3 Aktiebolagsregistret

Enligt ABL, som trädde i kraft den 1 januari 1977, skall ett aktiebolag för registrering i aktiebolagsregistret anmäla inte bara vem som har utsetts till styrelseledamot, verkställande direktör, suppleant och firmatecknare utan även de angivna funktionärernas postadress och personnummer (se 8 kap. 15 § ABL). Före ABL:s ikraftträdande fanns det däremot ingen skyldighet att uppge postadress och personnummer vid registreringsanmälan. ABL innebär inte heller någon skyldighet att i efterhand komplettera de äldre registreringsanmälningarna med sådana uppgifter.

Aktiebolagsregistret förs f. n. i ett kortregister anordnat efter bolagens organisationsnummer. En uppbyggnad av ett datorbaserat register pågår emellertid sedan några år tillbaka hos patent- och registreringsverket. Detta arbete beräknas vara avslutat under år 1984. För funktionärer som har registrerats efter utgången av år 1976, alltså efter ABL:s ikraftträdande, införs bl. a. personnummer i datasystemet. Därigenom blir det möjligt att söka på person i registret, dvs. att få fram uppgifter om i vilka aktiebolag en person är styrelseledamot eller har andra uppdrag. Eftersom personnummer saknas vid registreringar som har skett före utgången av år 1976, kan emellertid inte dessa registreringar på samma sätt uppdragas vid en personsökning i det datorbaserade registret. Patent- och registreringsverket har beräknat att antalet sådana äldre registreringar f. n. uppgår till cirka 150 000, vilket motsvarar cirka 40 procent av det totala antalet registrerade funktionärer.

Enligt min uppfattning bör det datorbaserade aktiebolagsregistret kunna bli ett viktigt redskap för spaning och utredning av ekonomisk brottslighet. Jag vill också erinra om att ett näringsförbud enligt de för några år sedan införda reglerna i konkurslagen innebär att pågående näringsverksamhet och uppdrag som en person har när förbudet meddelas skall avvecklas. För att tillsynsmyndigheten skall kunna fullgöra sin uppgift att övervaka avvecklingen på ett tillfredsställande sätt är det nödvändigt att myndigheten kan få uppgifter om i vilka företag den som avses med näringsförbudet är engagerad. Särskilt angeläget är det att vederbörandes uppdrag i olika aktiebolag kan kartläggas, eftersom missbruk av konkursinstitutet är vanligt vid just denna företagsform (jfr LU 1979/80: 31 s. 20).

Med hänsyn till vad jag nu har sagt bör det datorbaserade aktiebolagsregistret kompletteras med personnummer på sådana funktionärer som har registrerats före ABL:s ikraftträdande. För att få överensstämmelse med vad som gäller enligt ABL bör även funktionärernas postadress registreras.

När det gäller tillvägagångssättet för att komplettera aktiebolagsregistret vill jag till en början erinra om att enligt 8 kap. 15 § fjärde stycket ABL varje aktiebolag årligen till registreringsmyndigheten skall sända in en förteckning över styrelseledamöter m. fl. Förteckningen skall innehålla uppgift om postadress och personnummer, även då det är fråga om en funktionär som har registrerats före ABL:s ikraftträdande. Reglerna om förteckningen har emellertid inte utformats med tanke på att uppgifterna omedelbart skall ligga till grund för registreringsåtgärder (se prop. 1979/80: 143 s. 93). Förteckningarna är inte heller föremål för någon kontroll från patent- och registreringsverkets sida. Jag anser därför inte att förteckningarna är något lämpligt hjälpmedel när det gäller att komplettera aktiebolagsregistret med de nu ifrågavarande personuppgifterna. Jag föreslår i stället att en särskild lag införs som ålägger aktiebolagen att för registrering anmäla personnummer och postadress för funktionärer som har registrerats före den 1 januari 1977. Med hänsyn till att det datorbaserade aktiebolagsregistret skall träda i funktion under år 1984 bör uppgiftsskyldigheten fullgöras före utgången av juni 1984.

Det är givetvis angeläget att aktiebolagsregistret hålls aktuellt även i andra avseenden än de jag nu har berört. Enligt ABL skall en registreringsanmälan göras genast efter det att någon ändring inträffat i fråga om en tidigare registrering. Enligt min mening bör de nyss nämnda årliga förteckningarna kunna vara till hjälp när det gäller att kontrollera att denna registreringsskyldighet fullgörs. Formerna för och omfattningen av en sådan kontroll får emellertid övervägas i annat sammanhang.

2.4 Ikraftträdande

Det får anses skäligt att berörda företag ges en viss övergångstid för att inrätta sig efter den nya ordningen, främst vad gäller tvångslikvidation. De föreslagna ändringarna i ABL bör därför träda i kraft först den 1 januari 1984.

Den nya lagen om viss uppgiftsskyldighet för aktiebolag bör träda i kraft två veckor efter det att lagen har utkommit i Svensk författningssamling.

Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385),
 2. lag om viss uppgiftsskyldighet för aktiebolag.
- Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga*.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen

13 kap. 2 §

Paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.1).

Ändringen i *första stycket* innebär till en början att skyldigheten för styrelsen att upprätta likvidationsbalansräkning inträder redan om det finns skäl att anta att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet. Om balansräkningen visar att så är fallet skall styrelsen snarast möjligt till bolagsstämma hänskjuta frågan om bolaget skall träda i likvidation. Ändringen i *första stycket* innebär vidare att bolaget skall täcka hela bristen i aktiekapitalet för att undgå likvidationsplikt och att detta skall ske inom åtta månader efter det att frågan har hänskjutits till bolagsstämma. Liksom enligt gällande rätt kan bristen täckas antingen genom kapitaltillskott eller genom nedsättning av aktiekapitalet.

Ändringarna i *andra och fjärde styckena* följer av kravet på att bolaget skall täcka hela bristen i aktiekapitalet för att undgå tvångslikvidation.

13 kap. 7 §

Paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2).

Ändringarna i *första stycket* innebär att i fortsättningen likvidator alltid skall utses av rätten, även om det är bolagsstämman som har beslutat om likvidation. Däremot görs ingen ändring i gällande rätt i fråga om bolagsstämmans möjligheter att besluta om likvidation.

Som jag närmare har utvecklat i den allmänna motiveringen (se avsnitt 2.2) innebär enligt min uppfattning det förhållandet att rätten alltid skall utse likvidator en tillräcklig garanti för att endast personer som är lämpliga för uppdraget kommer att utses. I kravet på lämplighet torde normalt ligga att likvidatorn inte har ingått i bolagsledningen och inte heller tillhör den aktieägarkrets som har det bestämmande inflytandet över bolaget.

I vissa fall kan emellertid ägarna och bolagsledningen ha ett berättigat intresse av att kunna styra händelseutvecklingen även under likvidationen.

Det kan exempelvis vara fråga om ett samgående mellan två bolag där man i stället för fusionsbestämmelserna i 14 kap. ABL vill tillämpa en ordning som innebär att de överlåtande bolagen upplöses genom likvidation och deras tillgångar och skulder utskiftas på ett övertagande tredje bolag. I sådana fall bör det enligt min mening kunna komma ifråga att till likvidator utse någon som tillhör den tidigare ledningen eller den dominerande aktieägarkretsen. Ibland kan berättigade lednings- och ägarintressen tillgodoses genom att rätten utser flera likvidatorer. Över huvud taget bör rätten vara lyhörd för aktieägarnas önskemål, om inte dessa önskemål kan antas stå i strid med borgenärernas intressen.

Enligt första stycket andra meningen i paragrafens nuvarande lydelse kan vid sidan av de av bolagsstämman eller rätten utsedda likvidatorerna en eller flera tillsättas i annan ordning, om bolagsordningen innehåller en föreskrift om det. Eftersom domstol i fortsättningen alltid skall utse likvidator finns det inte längre något utrymme för den angivna bestämmelsen. Bestämmelsen har därför fått utgå. En befintlig föreskrift i bolagsordningen om utseende av likvidator kan domstolen i stället ta hänsyn till vid sitt likvidatorsval, om inte därigenom några andra beaktansvärda intressen åsidosätts.

Det föreskrivs inte någon skyldighet för rätten att samråda med borgenärerna när likvidator skall utses i sådana fall då bolagsstämman har beslutat om likvidation. Det står dock borgenärerna fritt att hos rätten framföra synpunkter i fråga om vem som skall utses till likvidator.

Förordnande av likvidator bör ske snabbt. Det föreskrivs därför i den nya bestämmelsen i första stycket första meningen att rätten utan dröjsmål skall utse en eller flera likvidatorer. Några regler om interimslikvidator är enligt min mening inte påkallade. Jag vill i detta sammanhang erinra om att det är möjligt för bolagsstämman att besluta om likvidation med verkan fr. o. m. den dag likvidator har förordnats av rätten.

Om ett bolag underlåter att ansöka om utseende av likvidator enligt den nya bestämmelsen i första stycket första meningen, skall rätten förordna likvidator efter anmälan av registreringsmyndigheten eller på ansökan av aktieägare, borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att någon finns som kan företräda bolaget (se andra stycket).

Den nuvarande ordningen innebär att likvidatorn alltid utses samtidigt med att likvidationsbeslutet fattas. Enligt den nya ordningen kommer likvidatorn däremot att utses efter likvidationsbeslutet, om detta har fattats av bolagsstämman. Jag har emellertid inte funnit skäl att föreslå skyldighet att låta registrera likvidationsbeslutet redan innan likvidator har utsetts. Enligt *tredje stycket* skall därför bolagsstämmans beslut om likvidation även i fortsättningen anmälas för registrering först sedan likvidator har förordnats.

13 kap. 17 §

Ändringen i paragrafens första stycket följer av kravet i 2 § på att hela bristen i aktiekapitalet skall täckas.

4.2 Förslaget till lag om viss uppgiftsskyldighet för aktiebolag

Lagen har behandlats i den allmänna motiveringen (se avsnitt 2.3). *Första stycket* innebär en skyldighet för aktiebolag att före utgången av juni 1984 för registrering anmäla postadress och personnummer för sådana styrelseledamöter m. fl. som har anmälts för registrering före den 1 januari 1977, alltså före ABL:s ikraftträdande.

Uppgiftsskyldigheten avser inte revisorer. Registreringsplikt för dem infördes först den 1 juli 1981 och samtliga registreringar skall därför redan vara försedda med postadress och personnummer (se 10 kap. 15 § ABL).

Vitesbestämmelserna i *andra* och *tredje styckena* har utformats efter mönster av 19 kap. 2 § ABL.

5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
2. lag om viss uppgiftsskyldighet för aktiebolag.

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

*Bilaga
De remitterade förslagen*

1 Förslag till

Lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 2, 7 och 17 §§ aktiebolagslagen (1975:1385)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

2 §²

Det åligger styrelsen att ofördröjligen upprätta en särskild balansräkning så snart det finns skäl att anta att bolagets eget kapital understiger *en tredjedel* av det registrerade aktiekapitalet. Visar balansräkningen att så är fallet, skall styrelsen snarast möjligt till bolagsstämma hänskjuta fråga om bolaget skall träda i likvidation. Godkänns ej på *ordinarie* bolagsstämma *under nästföljande räkenskapsår* balansräkning avseende ställningen vid tiden för stämman som utvisar att det egna kapitalet uppgår till *hälften* av det registrerade aktiekapitalet, skall styrelsen, om ej bolagsstämman beslutar att bolaget skall träda i likvidation, hos rätten ansöka att bolaget försätts i likvidation. Sådan ansökan kan även göras av styrelseledamot, verkställande direktör, revisor eller aktieägare.

Görs ansökan enligt första stycket, förordnar rätten att bolaget skall träda i likvidation, om ej under ärendets handläggning i tingsrätten *styrkes* att balansräkning utvisande att bolagets eget kapital uppgår till *hälften* av det registrerade aktiekapitalet blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämma.

Det åligger styrelsen att ofördröjligen upprätta en särskild balansräkning så snart det finns skäl att anta att bolagets eget kapital understiger *hälften* av det registrerade aktiekapitalet. Visar balansräkningen att så är fallet, skall styrelsen snarast möjligt till bolagsstämma hänskjuta fråga om bolaget skall träda i likvidation. Godkänns ej på bolagsstämma *inom åtta månader efter hänskjutandet* balansräkning avseende ställningen vid tiden för stämman som utvisar att det egna kapitalet uppgår till det registrerade aktiekapitalet, skall styrelsen, om ej bolagsstämman beslutar att bolaget skall träda i likvidation, hos rätten ansöka att bolaget försätts i likvidation. Sådan ansökan kan även göras av styrelseledamot, verkställande direktör, revisor eller aktieägare.

Görs ansökan enligt första stycket, förordnar rätten att bolaget skall träda i likvidation, om *det* ej under ärendets handläggning i tingsrätten *styrks* att balansräkning utvisande att bolagets eget kapital uppgår till det registrerade aktiekapitalet blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämma.

Vid beräkningen av det egna kapitalets storlek skall inom linjen tilläggas en post utvisande den ökning av tillgångarnas sammanlagda värde som skulle följa, om de redovisades till försäljningsvärdet med avdrag för

¹ Lagen omtryckt 1982: 739.

² Senaste lydelse enligt prop. 1982/83: 94.

Nuvarande lydelse

försäljningskostnaderna. Beträffande sådana anläggningstillgångar som undergår fortlöpande värdeminskning gäller dock att de tas upp till anskaffningsvärdet minskat med erforderliga avskrivningar och nedskrivningar, om därigenom erhålls ett högre värde. Vidare skall vid beräkningen hänsyn inte tas till skuld på grund av statligt stöd för vilket återbetalnings-skyldigheten är beroende av bolagets ekonomiska ställning, om stödet – för det fall att bolaget försätts i konkurs eller träder i likvidation – skall återbetalas först sedan övriga skulder till fullo betalats.

Underlåter styrelseledamöterna att fullgöra vad som åligger dem enligt första stycket, svarar de och andra som med vetskap härom handlar på bolagets vägnar solidariskt för bolagets uppkommande förbindelser. Sådant ansvar inträder även för aktieägare som, när likvidationsplikt föreligger enligt första stycket tredje meningen, med vetskap härom deltar i beslut att fortsätta bolagets verksamhet. Den ansvarighet som det nu är fråga om gäller dock ej för förbindelser som uppkommer sedan likvidationsfrågan hänskjutits till rättsens prövning eller sedan en balansräkning, som utvisar att bolagets eget kapital uppgår till *hälften* av det registrerade aktiekapitalet, blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämma.

Föreslagen lydelse

Underlåter styrelseledamöterna att fullgöra vad som åligger dem enligt första stycket, svarar de och andra som med vetskap härom handlar på bolagets vägnar solidariskt för bolagets uppkommande förbindelser. Sådant ansvar inträder även för aktieägare som, när likvidationsplikt föreligger enligt första stycket tredje meningen, med vetskap härom deltar i beslut att fortsätta bolagets verksamhet. Den ansvarighet som det nu är fråga om gäller dock ej för förbindelser som uppkommer sedan likvidationsfrågan hänskjutits till rättsens prövning eller sedan en balansräkning, som utvisar att bolagets eget kapital uppgår till det registrerade aktiekapitalet, blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämma.

7 §

Bolagsstämma eller domstol, som fattar beslut att bolaget skall träda i likvidation, skall samtidigt utse en eller flera likvidatorer. I bolagsordningen kan föreskrivas att därjämte en eller flera likvidatorer skall tillsättas i annan ordning. Likvidator träder i styrelsens och verkställande direktörs ställe och har i uppgift att genomföra likvidationen.

När bolagsstämman har fattat beslut om likvidation skall bolaget genast ansöka om och rätten utan dröjsmål utse en eller flera likvidatorer. Domstol som fattar beslut att bolaget skall träda i likvidation skall samtidigt utse en eller flera likvidatorer. Likvidator träder i styrelsens och verkställande direktörs ställe och har i uppgift att genomföra likvidationen.

Saknar aktiebolag, som trätt i likvidation, till registret anmäld behörig likvidator, skall rätten förordna en eller flera likvidatorer efter anmälan av registreringsmyndigheten eller ansökan av aktieägare, borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att någon finnes som kan företräda bolaget.

Nuvarande lydelse

Likvidatorerna skall genast anmäla likvidationsbeslutet för registrering.

Bestämmelserna i denna lag om styrelse och styrelseledamöter äger motsvarande tillämpning på likvidator, i den mån ej annat följer av detta kapitel.

Uppdrag att vara revisor upphör icke genom att bolaget träder i likvidation. Bestämmelserna i 10 kap. äger tillämpning under likvidation. Revisionsberättelsen skall innehålla uttalande huruvida enligt revisorernas mening likvidation onödigt fördröjes.

Föreslagen lydelse

Likvidatorerna skall genast för registrering anmäla beslut om likvidation och förordnande av likvidator.

17 §

Har bolaget trätt i likvidation på grund av bolagsstämmans beslut eller, i fall som avses i 2 §, på grund av rättens beslut, kan stämman sedan revisorerna avgivit yttrande besluta att likvidationen skall upphöra och bolagets verksamhet återupptas. Sådant beslut får dock ej fattas, om likvidationsanledning på grund av denna lag eller bolagsordningen föreligger eller om bolagets eget kapital beräknat enligt 2 § tredje stycket ej uppgår till hälften av det registrerade aktiekapitalet eller om utskiftning ägt rum.

Har bolaget trätt i likvidation på grund av bolagsstämmans beslut eller, i fall som avses i 2 §, på grund av rättens beslut, kan stämman sedan revisorerna avgivit yttrande besluta att likvidationen skall upphöra och bolagets verksamhet återupptas. Sådant beslut får dock ej fattas, om likvidationsanledning på grund av denna lag eller bolagsordningen föreligger eller om bolagets eget kapital beräknat enligt 2 § tredje stycket ej uppgår till det registrerade aktiekapitalet eller om utskiftning ägt rum.

När beslut enligt första stycket fattas, skall samtidigt väljas styrelse.

Bolagsstämmans beslut om likvidationens upphörande och val av styrelse skall av likvidatorerna genast anmälas för registrering. Beslutet får ej verkställas förrän registrering skett.

Om likvidationsbeslut som avses i 1–4 §§ blivit upphävt genom domstols lagakraftälgående dom eller beslut, skall likvidatorerna genast göra anmälan därom för registrering samt kalla till bolagsstämma för val av styrelse.

När likvidation upphört enligt denna paragraf, äger 14 § motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

2 Förslag till

Lag om viss uppgiftsskyldighet för aktiebolag

Häri genom föreskrivs följande.

Aktiebolag skall före utgången av juni 1984 till registreringsmyndigheten för registrering anmäla postadress och personnummer för styrelseledamot,

verkställande direktör och suppleant samt firmatecknare, om anmälan för registrering av dessa uppgifter inte har skett tidigare.

Registreringsmyndigheten kan vid vite förelägga verkställande direktören eller styrelseledamot att fullgöra skyldigheten enligt första stycket.

Följs inte föreläggandet kan registreringsmyndigheten döma ut vitet.

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1983-03-11

Närvarande: f. d. justitierådet Petrén, justitierådet Rydin, regeringsrådet Brink.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 3 mars 1983 har regeringen på hemställan av statsrådet Rainer beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385),
2. lag om viss uppgiftsskyldighet för aktiebolag.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Per Petersson.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385)

13 kap.

7 §

Enligt gällande lydelse av första stycket i paragrafen skall bolagsstämma eller domstol, som fattar beslut att bolaget skall träda i likvidation, samtidigt utse en eller flera likvidatorer. I sista meningen av stycket föreskrivs att likvidator träder i styrelsens och verkställande direktörs ställe och har i uppgift att genomföra likvidationen. Av det anförda framgår att styrelsens och verkställande direktörens uppdrag upphör i och med likvidationsbeslutet och att de därefter inte äger företräda bolaget.

De föreslagna ändringarna i paragrafens första stycke innebär att i fortsättningen likvidator alltid skall utses av rätten, även om det är bolagsstämman som har beslutat om likvidation. Enligt den föreslagna lydelsen av den nya bestämmelsen skall bolaget, när stämman har fattat beslut om likvidation, genast hos rätten ansöka om att en eller flera likvidatorer utses, varefter rätten utan dröjsmål skall fatta beslut härom.

Innebörden i förslaget får anses vara att styrelse och verkställande direktör frånträder sina uppdrag i och med likvidationsbeslutet. Efter bolagsstämmans beslut om likvidation finns alltså ingen som är behörig att företräda bolaget. Detta måste anses vara en i och för sig otillfredsställande ordning. Om man inte vill låta styrelsen och verkställande direktören ha fortsatt behörighet till dess att likvidator utsetts, kräver frågans lösning ett mer ingående övervägande än vad lagrådet har tillfälle att göra. Beträffande en särskild fråga, nämligen på vem det skall vila att göra framställning till rätten om utseende av likvidator, bör emellertid lagen ge uttryckligt besked. Ansvar i detta hänseende bör åvila bolagsstämman. Denna kan

fullgöra sin skyldighet till exempel genom att i samband med likvidationsbeslutet uppdra åt en person att utföra åtgärden.

Det synes naturligtast att frågan om utseende av likvidator efter bolagsstämmobeslut om likvidation anhängiggörs hos rätten genom anmälan och inte, såsom föreslagits i remissen, genom ansökan.

Med hänsyn till vad som har anförts i det föregående förordrar lagrådet att första meningen i förevarande paragrafs första stycke ges följande lydelse:

”När bolagsstämman har fattat beslut om likvidation skall detta genom stämmans försorg genast anmälas till rätten och denna skall därefter utan dröjsmål utse en eller flera likvidatorer.”

Grundtanken bakom förslaget om att rätten alltid skall utse likvidator är enligt motiven, att man härigenom får en garanti för att endast personer som är lämpliga för uppdraget utses. I anslutning härtill vill lagrådet påpeka att det ibland kanske kan vara svårt att få personer med erforderliga kvalifikationer att åtaga sig uppdrag som likvidator i de fall då likvidatorn på grund av att bolagets tillgångar är otillräckliga inte kan erhålla skälig ersättning för uppdraget. Beträffande exempelvis konkursförvaltare gäller numera enligt 188 § konkurslagen (1921:225) att ersättningen till honom i sista hand kan utgå av allmänna medel. Någon motsvarande reglering finns inte i fråga om likvidator. Vad angår uppdrag som likvidator kan emellertid erinras om att det – såsom framgår av 3 § förordningen (1980:548) med instruktion för de allmänna advokatbyråerna – är förutsatt att tjänstemän vid dessa advokatbyråer skall kunna anlitas, om nödvändiga åtgärder annars inte skulle vidtas på grund av att ersättning för uppdraget ej kan påräknas.

I motiveringen till förevarande stadgande uttalar departementschefen att i kravet på lämplighet som likvidator normalt borde ligga att likvidatorn inte har ingått i bolagsledningen och inte heller tillhör den aktieägarkrets som har det bestämmande inflytandet över bolaget. Departementschefen framhåller emellertid också att i vissa fall ägarna och bolagsledningen kan ha ett berättigat intresse av att kunna styra händelseutvecklingen även under likvidationen samt att rätten över huvud taget bör vara lyhörd för aktieägarnas önskemål, om inte dessa önskemål kan antas stå i strid med borgenärernas intressen.

Med anledning av vad departementschefen sålunda anført må framhållas, att de fall där likvidationen beror inte på att bolaget är i ekonomiska svårigheter utan på att den av bolaget bedrivna verksamheten av annan anledning skall avvecklas torde vara ganska vanliga. I dessa fall synes anledning saknas att inte som regel låta aktieägarna ha det bestämmande inflytandet över likvidationen och därmed också valet av likvidator. De fall som här åsyftas torde karaktäriseras av att likvidationen beslutats av bolagsstämman och att beslutet ej föranletts av att bolagets aktiekapital understiger det registrerade aktiekapitalet. Aktieägarnas anspråk på att i

dess fall ha ett avgörande inflytande på frågan om vem som skall utses till likvidator har enligt lagrådets mening den tyngd att det kan ifrågasättas huruvida icke lagtexten bör ge en anvisning i saken. Detta skulle kunna ske genom att i första stycket införs en ny tredje mening av innehåll att om likvidationen beslutats av bolagsstämman och inte föranletts av att bolagets eget kapital understiger det registrerade aktiekapitalet, ett av bolaget framfört förslag om vem som skall utses till likvidator skall tillgodoses, om ej särskilda skäl är däremot. Då lagtexten ej i övrigt innehåller närmare anvisningar om vad rätten har att beakta vid utseende av likvidator, skulle en sådan regels upptagande i lagtexten emellertid i viss mån bryta mot den här valda tekniken. För övrigt är att förvänta att domstolarna även utan en uttrycklig regel i lagen kommer att tillämpa den förut angivna grundsatsen. En uttrycklig regel kan därför ej anses påkallad.

Förslaget till lag om viss uppgiftsskyldighet för aktiebolag

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-03-17

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Petersson, Andersson, Rainer, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström

Föredragande: statsrådet Rainer

Proposition om likvidation av aktiebolag m. m.

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande¹ över förslag till

1. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385),
2. lag om viss uppgiftsskyldighet för aktiebolag.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Lagrådet har anmärkt att det remitterade förslaget innebär att det efter bolagsstämmans beslut om likvidation och till dess likvidator har utsetts inte finns någon som är behörig att företräda bolaget. Enligt lagrådet måste detta anses vara en i och för sig otillfredsställande ordning.

För min del anser jag till en början att det inte är acceptabelt att styrelsen och verkställande direktören får behörighet att företräda bolaget under tiden efter likvidationsbeslutet till dess likvidator har utsetts. En sådan ordning skulle kunna motverka syftet med de nya reglerna. Som jag har understrukt i remissprotokollet bör ett förordnande av likvidator ske snabbt. Som jag också har framhållit i remissprotokollet blir det även möjligt för bolagsstämman att besluta om likvidation med verkan fr. o. m. den dag likvidator har utsetts av rätten. Jag vill slutligen erinra om bestämmelsen i 13 kap. 7 § andra stycket ABL som gör det möjligt för olika intressenter att hos rätten påkalla att behörig likvidator utses. Med hänsyn till vad jag nu har sagt anser jag att den ordning som följer av remissprotokollets förslag bör godtas.

Jag ansluter mig till lagrådets uttalanden i övrigt angående lydelsen av 13 kap. 7 § första stycket första meningen ABL och tillstyrker lagrådets förslag till lagtext.

¹ Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 3 mars 1983.

Jag har inget att erinra mot lagrådets uttalande angående ersättning för uppdrag som likvidator och angående aktieägarnas anspråk på inflytande i frågan om vem som skall utses till likvidator.

Enligt 18 kap. 2 § ABL skall, med ett visst undantag, det som införs i aktiebolagsregistret kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Något praktiskt behov av en sådan kungörelse föreligger emellertid knappast när det gäller registreringar enligt förslaget till lag om viss uppgiftsskyldighet för aktiebolag. Jag föreslår därför att detta lagförslag kompletteras med en bestämmelse om att registreringar enligt den nya lagen inte behöver kungöras.

Det är svårt att nu närmare beräkna hur många särskilda anmälningar till patent- och registreringsverket som kommer att föranledas av den nya lagen om viss uppgiftsskyldighet för aktiebolag. Det är därför också vanskligt att nu bedöma vilka hanteringsmässiga problem som kan uppkomma hos verket. Jag är emellertid beredd att längre fram, när situationen bättre kan överblickas, ta initiativ till överläggningar med verket om hur eventuella praktiska problem skall kunna lösas.

Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att anta de av lagrådet granskade förslagen med vidtagna ändringar.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehåll

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 3 mars 1983	6
1 Inledning	6
2 Allmän motivering	6
2.1 Tvångslikvidation	6
2.2 Utseende av likvidator	9
2.3 Aktiebolagsregistret	11
2.4 Ikraftträdande	12
3 Upprättade lagförslag	13
4 Specialmotivering	13
4.1 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen	13
4.2 Förslaget till lag om viss uppgiftsskyldighet för aktiebolag ...	15
5 Hemställan	15
6 Beslut	15
<i>Bilaga. De remitterade förslagen</i>	16
Utdrag av lagrådets protokoll den 11 mars 1983	20
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 17 mars 1983 ...	23

